

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การสื่อสารเพื่อต่อรองทางอุดมการณ์ของวัฒนธรรมคำเมือง : กรณีศึกษาเพลงโฟล์กซองคำเมืองของจรัล มโนเพ็ชร
ผู้เขียน	นางสาวสิริกานต์ สุวรรณผู
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารศึกษา)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อาจารย์ ดร.จิรพร วิทยศักดิ์พันธุ์

บทคัดย่อ

วัฒนธรรมคำเมืองของชาวล้านนาได้ผ่านช่วงเวลาที่ยิ่งใหญ่ในฐานะวัฒนธรรมหลักของล้านนา และช่วงเวลาที่ต้องตกอยู่ในฐานะวัฒนธรรมย่อยซึ่งต้องเผชิญกับการถูกรอบงำโดยวัฒนธรรมไทยกลางภายใต้การปกครองของประเทศไทย ส่งผลให้คุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมคำเมืองลดลงอย่างรวดเร็ว เพลงโฟล์กซองคำเมืองของจรัล มโนเพ็ชรที่โด่งดังในช่วง พ.ศ. 2520-2541 อาจถูกมองเป็นเพียงเพลงสมัยนิยมที่ศิลปินประพันธ์เนื้อร้องเป็นภาษาคำเมืองและนำเครื่องดนตรีตะวันตกมาผสมกับเครื่องดนตรีพื้นเมืองเพื่อให้ดูทันสมัย แต่หากมองเชิงกระบวนการสื่อสารเพื่อต่อรองทางอุดมการณ์แล้ว เพลงโฟล์กซองคำเมืองของจรัล มโนเพ็ชร นับเป็นกลไกสำคัญในการต่อรองให้วัฒนธรรมคำเมืองมีคุณค่าเทียบเท่ากับวัฒนธรรมภาษาไทยกลาง วิทยานิพนธ์นี้จึงต้องการศึกษาการสื่อสารเพื่อต่อรองทางอุดมการณ์ของวัฒนธรรมคำเมือง : กรณีศึกษาเพลงโฟล์กซองคำเมืองของจรัล มโนเพ็ชร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อต่อรองทางอุดมการณ์วัฒนธรรมของวัฒนธรรมคำเมืองผ่านเพลงโฟล์กซองคำเมืองของจรัล มโนเพ็ชร 2) ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาการต่อรองทางอุดมการณ์วัฒนธรรมที่ปรากฏในเพลงโฟล์กซองคำเมืองของจรัล มโนเพ็ชร 3) ศึกษาการรับรู้ถึงการต่อรองทางอุดมการณ์วัฒนธรรมในเพลงโฟล์กซองคำเมืองของจรัล มโนเพ็ชรของกลุ่มผู้สืบทอดเจตนาธรรมณ์

การศึกษาเชิงพรรณนาวิเคราะห์ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเน้นการวิเคราะห์เนื้อหาเพลงและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกบุคคลที่เกี่ยวข้องกับจรัล มโนเพ็ชร 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มบุคคลในครอบครัวและผู้ใกล้ชิด จำนวน 8 คน และกลุ่มศิลปินเพลงโฟล์กซองคำเมือง จำนวน 4 กลุ่ม ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงโฟล์กซองคำเมืองของจรัล มโนเพ็ชร จำนวน 56 เพลง

ผลการศึกษารูปได้ว่า กระบวนการสื่อสารเพื่อต่อรองทางอุดมการณ์วัฒนธรรมของวัฒนธรรมคำเมืองผ่านเพลงโฟล์กซองคำเมืองของจรัล มโนเพ็ชร เป็นกระบวนการสื่อสารที่เป็นระบบและเกี่ยวข้องกับผู้ส่งสาร เนื้อหา สื่อ และผู้รับสาร ผู้ส่งสารที่เป็นศิลปินผู้มีความชื่นชมใน

วัฒนธรรมคำเมืองสามารถผลิตสารที่เน้นคุณค่าวัฒนธรรมคำเมือง และเลือกนำเสนอและเผยแพร่เนื้อหาผ่านสื่อเพลงโฟล์กของคำเมืองที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารที่หลากหลาย ผู้รับสารสามารถรับรู้เนื้อหาและสืบทอดการต่อรองทางอุดมการณ์ผ่านวิธีการคล้ายคลึงกัน ปัจจัยเหล่านี้สะท้อนให้เห็นความพยายามในการต่อรองทางอุดมการณ์วัฒนธรรม โดยสามารถอธิบายตามลำดับดังนี้

1) คุณสมบัตินี้ของผู้ส่งสารในการต่อรองทางอุดมการณ์ คือ การที่ผู้ส่งสารเป็นผู้ที่มีความภาคภูมิใจในอุดมการณ์วัฒนธรรมคำเมือง อันเนื่องจากชาติกำเนิดที่เกิดเป็นคนเมืองชนชั้นปกครองเติบโตในครอบครัวซึ่งภาคภูมิใจในวัฒนธรรมล้านนา และมองเห็นความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมวัฒนธรรมล้านนาที่เปลี่ยนผ่านจากล้านนายุคดั้งเดิมกลายเป็นวัฒนธรรมล้านนาภายใต้วัฒนธรรมไทยกลาง ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ผู้ส่งสารเกิดสำนึกในการสืบสานวัฒนธรรมคำเมืองด้วยการสรรค์สร้างเพลงโฟล์กของคำเมืองที่มีอัตลักษณ์ เพื่อเผยแพร่และผลิตซ้ำผ่านการแสดงสด สื่อเทปเพลง สื่อละครชุมชน และกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้สำนึกวัฒนธรรมคำเมืองยังปรากฏผ่านการดำรงชีวิตของผู้ส่งสารที่สะท้อนอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมคำเมือง

2) คุณสมบัตินี้ของสารเพื่อต่อรองทางอุดมการณ์ ได้แก่ เนื้อหาของบทเพลงที่นิยามความเป็น “พวกเรา” ให้กับวัฒนธรรมคำเมืองเพื่อสร้างความตระหนักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและจำแนก “ความเป็นพวกเขา” ให้กับวัฒนธรรมกระแสหลักเพื่อชี้ให้เห็นความเป็นอื่น นอกจากนั้นเนื้อหาของสารยังพยายามจัดลำดับชั้นวัฒนธรรมล้านนาให้มีคุณค่าเทียบเท่ากับวัฒนธรรมไทยกลาง โดยนำเสนอความแตกต่างระหว่างล้านนายุคดั้งเดิมที่งดงามและล้านนาร่วมสมัยภายใต้รัฐไทยในยุคที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง

3) คุณสมบัตินี้ของสื่อเพลงโฟล์กของคำเมืองเพื่อการต่อรองทางอุดมการณ์ เน้นการสร้างสรรค์สื่อที่แตกต่างและไม่ติดอยู่ในกรอบของวัฒนธรรมไทย ด้วยการผสมผสานลักษณะของความทันสมัยจากตะวันตกเข้ากับลักษณะของล้านนาดั้งเดิม ทำให้เกิดสื่อที่มีลักษณะเฉพาะของล้านนายุคใหม่ ทั้งในแง่ของภาษา เนื้อหา เครื่องดนตรี และท่วงทำนอง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวทั้งหมดสื่อเพลงโฟล์กของคำเมืองของจรัล มโนเพ็ชร จึงสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารได้จำนวนมากและหลากหลายกลุ่ม ส่งผลให้ผู้รับสารทั้งกลุ่มที่อยู่ร่วมในวัฒนธรรมคำเมือง กลุ่มวัฒนธรรมย่อยอื่นๆ และกลุ่มวัฒนธรรมภาษาไทยกลางเกิดการรับรู้กระบวนการต่อรองทางอุดมการณ์วัฒนธรรมคำเมืองของผู้ส่งสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้สืบทอดเจตนารมณ์ซึ่งเป็นกลุ่มผู้รับสารที่เลือกทำหน้าที่ผลิตซ้ำเพื่อสืบสานคุณค่าวัฒนธรรมคำเมืองให้ดำรงอยู่ต่อไป

Thesis Title	Communication for Cultural Negotiation of Kham Muang Culture: A Case Study of Charan Manophet's Northern Folksongs
Author	Miss Sirikarn Suvannapoo
Degree	Master of Arts (Communication Studies)
Thesis Advisor	Dr. Jiraporn Witayasakpan

ABSTRACT

The prosperity of Kham Muang's culture of Lanna people has passed and no longer is it Lanna's major culture. It has become a minor culture compromised by the central Thai culture. Consequently, the value and importance of Kham Muang's culture has diminished rapidly. Charan Manophet's Kham Muang folksongs popular during 1977-1998 may be viewed as merely contemporary music written in Kham Muang lyrics and modernized by adding western musical instruments to ethnic ones. Nevertheless, when viewed as part of cultural negotiation process, the folksongs can be considered a valuable mechanism to negotiate Kham Muang's culture to the same level as central Thai culture. It is, thus, interesting to examine communication process for cultural negotiation of Kham Muang culture via Charan Manophet's northern folksongs. The purposes of this study were 1) to examine the communication process for cultural negotiation of Kham Muang culture through Charan Manophet's northern folksongs, 2) to analyze messages of cultural negotiation found in Charan Manophet's northern folksongs, and 3) to investigate perceptions among the artist's followers towards cultural negotiation in Charan Manophet's northern folksongs.

This descriptive study was a qualitative research emphasizing content analysis and in-depth interviews. The study was divided into two parts. The first part was in-depth interviews with eight people involved with Charan Manophet i.e., family members and close friends. Artists from four groups of Kham Muang folksongs were also interviewed. The second part of the study was content analysis of 56 Kham Muang folksongs by Charan Manophet.

The result of the study showed that the communication process for Kham Muang's cultural negotiation via Charan Manophet's folksongs was systematically involved sender,

message, channel, and receiver. The sender was an artist who appreciated Kham Muang culture and was capable of producing the content which highlighted the values of kham Muang culture. The artist chose to deliver the messages through northern-styled folksongs which effectively reached a wide range of audience. Receivers could perceive the messages and continued cultural negotiation in similar fashion. These factors demonstrated an attempt in cultural negotiation which can be explained as follows.

1) The quality of the sender for cultural negotiation included the sender's pride in Kham Muang culture. As a member of an elite family, he was raised in a family proud of Lanna culture. He also witnessed Lanna's socio-cultural transition from traditional to compromised cultures under central Thai influences. These factors contributed to an awareness to preserve Kham Muang culture. He then created a unique style of Kham Muang folksongs and reproduced them through live concerts, tape cassettes, community theatres and various activities. Furthermore, Kham Muang cultural awareness could be seen in the sender's lifestyle which reflected Kham Muang identity.

2) The quality of content for cultural negotiation was seen in the song lyrics which defined the sense of "us" among people who shared Kham Muang culture to raise awareness and pride in local culture. At the same time, the song lyrics labeled mainstream culture as "them" to distance the ruling Thai culture as the culture of "the other." In addition, the messages were seen to value Lanna culture to the same hierarchical level as central Thai culture by contrasting beautiful traditional Lanna and current Lanna culture under the Thai state with social, economic, and cultural changes.

3) The quality of Kham Muang folksongs as the medium used for cultural negotiation emphasizing creation of a new medium which was characteristically different from those of Thai culture. It was a unique blend between contemporary western music and traditional Lanna culture. It then resulted in a distinct medium of modern Lanna which was uniquely found in its language, content, musical instruments, and melody.

For all the above reasons, Charan Manophet's Kham Muang folksongs could reach a wide range of audience. As a result, receivers -- including ones who shared the Kham Muang culture, those among other minor culture groups, and those of central Thai culture -- have become

aware of communication process for Kham Muang's cultural negotiation particularly among the followers who chose to reproduce and preserve Kham Muang cultural ideology.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved